

Toga's voor 't Hoge: terugblik op 50 jaar Kulak

Kortrijk, 22 september 2015

Sarah Van Ruyskensvelde, Doctor-Assistent

Mijnheer de rector, geachte vice-rectoren, hooggeëerd publiek, beste studenten,

Toga's op weg naar 't Hoge

Het was ongetwijfeld een heel nieuw en misschien ook wel wat vreemd zicht voor de Kortrijkse bevolking toen op 12 oktober 1965 een stoet togati de Kortrijkse binnenstad doorkruiste. De openingsceremonie van het academiejaar 1965-1966 op het stadhuis bracht voor het eerst toga's naar 't Hoge. De stoet van professoren en studenten zou gauw de nieuwe campus bezetten die op het grondgebied van Hoog Kortrijk werd voorzien.

De nood aan een echte universiteit in West-Vlaanderen werd nochtans al langer bepleit, onder meer door de katholieke overheden, met toenmalig Brugs bisschop Monseigneur De Smedt voorop, en bedrijfsleiders uit de streek. Tot de jaren 1960 was de provincie verstoken gebleven van een universitair kenniscentrum, wat bezorgdheid over een intellectueel arm West-Vlaanderen deed ontstaan. De West-Vlaamse jeugd die een universitaire opleiding aanvatte, koos ook vaak voor de dichterbij zijnde Rijksuniversiteit Gent, waarvan de vermeende kwalijke gevolgen door de West-Vlaamse katholieke elite meermaals werden onderstreept. De pioniers van het eerste uur waren het er over eens: een universiteit in West-Vlaanderen zou de intellectuele *brain drain* kunnen tegengaan, de regionale economie stimuleren en de West-Vlaamse jeugd in het katholieke gareel houden.

Een halve eeuw later ...

In 50 jaar tijd is er natuurlijk heel erg veel veranderd. Tussen de overwegend mannelijke *eminence grise* die medio vorige eeuw de dienst uitmaakte in de stoet der togati, is tegenwoordig al eens een vrouwelijk groen blaadje geslopen. Ook de hete adem van de Universiteit Gent wordt vandaag misschien minder gevoeld. Na een vierjarige opleiding Geschiedenis aan de Universiteit Gent, heb ik alvast de Arteveldestad ingeruild voor de Kulak campus.

Na een halve eeuw was de tijd dan ook rijp om de geschiedenis van de Kortrijkse campus te boek te stellen, een project dat sinds kort door de historica Saartje Vanden Borre werd afgerond. Saartje is sedert acht jaar verbonden aan de KU Leuven en het Centrum voor de Historische Studie van Interculturele Relaties (CHIR) in Kortrijk. Sinds het beëindigen van haar doctoraat heeft Saartje onder meer intensief aan de samenstelling en redactie van het boek gewerkt over de vijftigjarige geschiedenis van Kulak.

Over Kulak niets dan goed?

U zal misschien denken, de zoveelste jubileumeditie, waar vooral de successen van de universiteit worden bejubeld. Ik kan enkel besluiten dat het boek geen eenzijdige *successtory* brengt, geen teleologisch verhaal van niets dan vooruitgang. Het is ook geen hagiografie geworden, geen heiligenverering van de illustere rectoren en professoren van Kulak, die enkel oog heeft voor de mérites van het zelfstandig academisch personeel. Zoals Saartje zelf in het voorwoord zegt: “*Toga's voor 't Hoge* wil geen jubelverhaal van Kulak brengen of een ellenlange opsomming van professoren en succesvolle alumni”.

Campus in 't groen vs. stad op de berg

Het boek is een wetenschappelijk werk, en dat is een universiteit ook wel aan zichzelf verplicht. We kunnen er uiteraard niet omheen dat de geschiedenis van Kulak nauw samenhangt met die van de Leuvense moederuniversiteit. Die verstrengeling vertaalt zich ook in het boek over vijftig jaar Kulak, dat zich expliciet inschrijft in de traditie van *Stad op de Berg*, het standaardwerk uit 2005 van historici Jo Tollebeek en Liesbeth Nys over de geschiedenis van de Leuvense universiteit na 1968. Zowel de indeling en de gekozen thematische insteek van beide werken zijn erg gelijkaardig. Toch betekent dit niet dat *Toga's voor 't Hoge* in de schaduw van *Stad op de berg* staat. In het boek beschrijft Saartje hoe Kulak zich als een waardige speler in het universitaire landschap heeft moeten bewijzen, en schenkt daarbij veel aandacht aan de particuliere West-Vlaamse context en aan de specifieke dynamiek van de relatie Kortrijk-Leuven; een nieuwe insteek die nog maar weinig aandacht had gekregen.

Schrijven over dit onderwerp moet nochtans geen evidentie zijn geweest. Al snel dreigt de onderzoeker zich te verliezen in de veelheid aan informatie over raden en commissies, maar al even snel dreigt hij – of in dit geval zij – te stoten op een gebrek aan documentatie over de relatie tussen de studenten en docenten of de dagelijkse collegepraktijk; aspecten van het universitaire reilen en zeilen die zich doorgaans niet rechtstreeks in archiefbronnen laten vertalen. Maar gelukkig, misschien, is een halve eeuw nog jong, en voor een historicus, eigenlijk behoorlijk recent. Dat zorgt er dan ook voor dat de herinneringen van de mensen die zich hebben ingezet voor het Kulakproject in het boek konden worden opgenomen. Uiteraard zijn deze van onschatbare waarde in het zoeken naar wat Kulak was, en is. Anderzijds blijft het voor de onderzoeker een grote uitdaging en evenwichtsoefening de vaak zeer verschillende perspectieven op deze *lived history* onder te brengen en te bundelen in één boek.

Een *New Cultural History of Kulak*

Door de veelzijdigheid van het bronnenmateriaal en de omvang van de aangesneden thema's is het boek ook veel meer geworden dan 'alleen' een universiteits- of campusgeschiedenis. Om het in vrij academische termen te zeggen, presenteert Saartje een *New Cultural History of Kulak*, een verhaal dat zich niet beperkt tot de bespreking van wat zich binnen de vier campusmuren heeft afgespeeld, maar ook de link met de bredere maatschappelijke en regionale context legt. Want Kulak was nooit een ivoren toren.

Zo beschrijft Saartje nauwgezet de woelige ontstaansgeschiedenis van Kulak, een door velen gewenst, maar door evenveel anderen ongewenst kind. Haar uiteenzetting over die discussies is eigenlijk ook een beetje een politieke geschiedenis over het spanningsveld tussen de verschillende politieke families, bijvoorbeeld. Ook passeren de vele verschuivingen binnen de

universiteit de revue: zo werd *academia* competitiever, vergrootte het belang van studentenparticipatie binnen de overleg- en beleidsorganen, of kwam de universiteit steeds meer 'van God los'; stuk voor stuk symptomen van een veranderende tijd en verschuivende maatschappelijke context.

Kulak is dus met de tijd meegegaan, en werd daar ook vaak toe gedwongen. Zo beschrijft het boek hoe het traditionele imago van Kulak, een beschermende campus, knus en dicht bij huis met een persoonlijk onderwijsmodel, dat haar in de beginjaren de nodige successen heeft opgeleverd, een luis in de pels werd. De vernieuwingskuren die er het gevolg van waren, hebben Kulak echter gevormd tot de kwieke vijftigjarige die ze vandaag is. De mooie resultaten die de universiteit kan voorleggen, zijn daar ongetwijfeld een duidelijk bewijs van.

De gezelligste universiteit van Vlaanderen?

Een zeer groot deel van deze verwezenlijkingen is ongetwijfeld te danken aan de inzet van het academisch, het administratief en technisch personeel, die de trouwe dienst van Kulak uitmaken. Hoewel *Toga's voor 't Hoge* aangeeft dat het vermeende *Kulakgevoel* niet altijd even sterk en door iedereen werd gevoeld, het universitaire leven op Kulak blijft een gezellige bedoening. De whisky en sigaren die vroeger wel eens door professoren en docenten werden genuttigd in het *guest house* in de Koning Albertstraat, zijn tegenwoordig ingeruild voor een occasionele 'pot en pint' op één van de vele ontmoetingen in 'de Club', tijdens Kulaktie of op de uitzwaaimomenten. Ook de studenten zijn het feesten nog niet verleerd, waarvan getuige de massale opkomst tijdens de laatste editie van *Cantina Cubana*.

Voor we de volgende 50 jaar inzetten, laat ons toch voldoende de tijd nemen om terug te blikken. Op de receptie straks kunnen er volop herinneringen worden opgehaald, maar vergeet daarbij zeker niet de nodige lectuur! Het boek *Toga's voor 't Hoge* ligt na deze academische zitting alvast op u te wachten. Want ik hoop dat ik jullie allemaal warm heb gemaakt voor het boek *Toga's voor 't Hoge* in de voorbije tien minuten. Aan het einde van mijn presentatie, wil ik enkel nog aandacht vragen voor iemand die tot nu toe buiten beeld is gebleven; en dat is de auteur zelf. Daarom nodig ik Saartje graag uit naar het podium om het allereerste exemplaar van *Toga's voor 't Hoge* aan de rector te overhandigen.